

T.C.
ANAYASA
2. Bölüm

Esas No: 2015/4206
Karar No: 2019/
Karar Tarihi: 17.07.2019

ANAYASA MAHKEMESİ N N 17/7/2019 TARİHLİ VE 2015/4206 SAYILI
KARARI (BAVURU)

(AHS m. 3) (2709 S. K. m. 17, 26, 28, 36) (5237 S. K. m. 86, 109, 256, 265) (6216 S. K. m. 49, 50)
(2559 S. K. m. 16) (5271 S. K. m. 161, 164) (Anayasa Mahkemesi Çözümü m. 79) (ANY. MAH.
13.07.2016 T. 2014/10459 E.) (ANY. MAH. 12.04.2018 T. 2014/16308 E.) (ANY. MAH. 17.07.2014 T.
2013/293 E.) (ANY. MAH. 24.01.2018 T. 2014/6526 E.) (ANY. MAH. 15.10.2015 T. 2013/2659 E.)
(ANY. MAH. 09.05.2018 T. 2014/15253 E.) (ANY. MAH. 18.11.2015 T. 2013/6576 E.) (ANY. MAH.
19.04.2018 T. 2014/5218 E.) (ANY. MAH. 13.04.2016 T. 2013/2482 E.) (ANY. MAH. 06.01.2015 T.
2013/3924 E.) (ANY. MAH. 16.09.2015 T. 2013/4668 E.) (ANY. MAH. 16.12.2015 T. 2013/6574 E.)
(ANY. MAH. 16.07.2014 T. 2013/6319 E.) (ANY. MAH. 18.09.2013 T. 2012/969 E.) (ANY. MAH.
04.06.2015 T. 2014/12151 E.) (ANY. MAH. 04.06.2015 T. 2013/9343 E.) (ANY. MAH. 07.07.2015 T.
2014/6128 E.) (ANY. MAH. 30.06.2014 T. 2013/5574 E.) (ANY. MAH. 05.07.2017 T. 2015/3378 E.)
(ANY. MAH. 08.04.2015 T. 2013/6617 E.) (ANY. MAH. 08.04.2015 T. 2013/1997 E.) (ANY. MAH.
07.06.2018 T. 2014/8875 E.)

RGT: 10.09.2019
RG NO: 30884

KNC BÖLÜM

KARAR

ERDAL MREKBAVURUSU

Bavuru Numarası: 2015/4206

Karar Tarihi: 17/07/2019

Bakan: Engin YILDIRIM

Üyeler: Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Yıldız SEFERNO LU

Raportörler: Yunus HEPER

Hüseyin MECEK

Ba vurucu: Erdal MREK

Vekili: Av. Yıldız MREK

I. BA VURUNUN KONUSU

1. Ba vuru, bir gösteriyi izlemek isteyen basın mensuplarına kolluk görevlilerinin müdahalesi sırasında insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı ile ifade ve basın hürriyetlerinin ihlal edildi i iddialarına ili kindir.

II. BA VURU SÜREC

2. Ba vurular 6/3/2015 ve 29/6/2017 tarihinde yapılmı tır.

3. Ba vuru, ba vuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmu tur.

4. Komisyonca ba vuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmi tir.

5. Bölüm Ba kam tarafından ba vuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmi tir.

6. 2017/28827 numaralı bireysel ba vuru dosyasının aralarındaki hukuki ba lantı nedeniyle 2015/4206 numaralı bireysel ba vuru dosyası ile birle tirilmesine, incelemenin 2015/4206 numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve di er ba vuru dosyasının kapatılmasına karar verilmi tir.

7. Ba vuru belgelerinin bir örne i bilgi için Adalet Bakanlı ına (Bakanlık) gönderilmi tir. Bakanlık görü ünü bildirmi tir.

8. Ba vurucu, Bakanlık görü üne kar ı beyanda bulunmamı tır.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Ba vuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı A ı Bili im Sistemi'nden (UYAP) elde edilen bilgilere göre ilgili olaylar özetle öyledir:

A. Genel Bilgiler

10. 1981 do umlu olan ba vurucu, Evrensel gazetesi ile Hayat TV muhabiridir. Ba vurucu, Taksim Dayanı ma Platformunun Gezi Parkı olaylarının yıl dönümü nedeniyle 31/5/2014 tarihinde yapaca ı basın açıklamasını ve gösteriyi izlemek için Taksim Meydanı'na gitmi tir.

11. Ba vurucunun iddiasına göre polis, yapılacak gösteriyi izlemek için gösteri mahallinde bulunan basın mensuplarının görüntü almasına ve kayıt yapmasına engel olmaya çalı mı , bu sırada kendisi de kolluk tarafından darbedilmi ve kendisine biber gazı sıkılmı tir.

12. Ba vurucu 3/6/2014 tarihinde kolluk görevlileri hakkında stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ına (Savcılık) suç ihbarında bulunmu tur.

13. Savcılık aynı gün stanbul Adli Tıp ube Müdürlü ünden ba vurucu hakkında rapor aldırımı tır. Raporda daha önce tıbbi belgesi bulunmayan ba vurucunun sol tibia (kaval kemi i) ön yüzde 2x2 cm'lik, üzeri kurumaya ba lamı , etrafı hiperemik abrazyon, kafa

arkada boyuna yakın bölgede 2x3 cm hiperemi oldu u, mevcut yaraların basit tıbbi müdahaleyle (BTM) giderilebilece i kayıtlıdır.

14. 2/7/2014 tarihinde Savcılık ba vurucunun ifadesini almı tır. İfade ve şikâyet dilekçesinde ve ifadesinde ba vurucu u hususları dile getirmi tir:

31/5/2014 tarihinde Taksim Gezi Parkı olaylarının yıl dönümü sebebiyle Taksim Dayanışma Platformu tarafından istiklal Caddesi'nde basın açıklaması yapılacaktır. Yaklaşık iki yüz kişilik bir grup saat 17.00 civarında Meşelik Sokak'ta bir araya gelmiştir. Çevik Kuvvet sokağın başını tutmuş, stiklal Caddesi'ne giriş-çıkışı önlemiştir. Meşelik Sokak'ta bekleyen grubun basın açıklaması yapmasına polis izin vermemiştir. Bu sırada stiklal Caddesi üzerinde başka bir gruba polisin müdahale ettiğini gören basın mensupları polisin müdahalede bulunduğuna yere gelmiştir. Ba vurucu elindeki fotoğraf makinesiyle polisle göstericiler arasındaki arbedenin fotoğrafını çekmiştir. Polis, cadde üzerindeki çeşitli grupları ara sokaklara ve Galatasaray Lisesine doğru kovalamıştır. stiklal Caddesi'nde yalnızca polisler ve yaklaşık yirmi gazeteci kalmıştır. Rütbesini ve ismini bilmedikleri bir polis amirinin talimatıyla polis kalkanlı bir şekilde hat düzeni olarak gazetecileri aşağıya doğru yönlendirmeye çalışmıştır. Basın mensubu olduklarını, olayları izlemek için başka yere gideceklerini söylemelerine karşın polis geçiş izni vermemiştir. Galatasaray Lisesine varmadan polis gazetecileri tünele doğru sürüklemiştir. Tünelde yakın bir noktada kadın bir gazeteci, polisin kolunu tutarak itiraz ettiğinden gözaltına alınmak istenmiştir. Diğer gazeteciler buna engel olmak istemiştir, polisle kadın basın mensubunun arasına giren ba vurucunun kollarından tutan birkaç polis onu duvara doğru itmiştir. Turuncu yelekli (ba vurucu bu kıyafetin polisin ilkyardımda görevli olduğunun iddiasini yaptı) bir polis ba vurucuya tokat atmış, birkaç polis de ba vurucuyu duvara çarpmıştır. Ba vurucunun koluna plastik kelepçe takmak isteyen bir polis yaklaşırken arkadan gelen birkaç polis de ba vurucuyu tekmelemiştir. Gaz tüpü taşıyan bir polis ise ba vurucunun çenesine yumruk atıp 30 cm mesafeden yüzüne biber gazı sıkmıştır. Polis gazetecileri yaklaşık yarım saat olay yerinde tutmuştur. Ba vurucunun gözü diğer basın mensuplarının yardımıyla antiasitli solüsyonla yıkanmıştır. Ba vurucunun gözünün solüsyonla temizlenme görüntüleri bazı basın kurumlarınca haber yapılmıştır. Bu görüntüler ba vurucu tarafından dosyaya ibraz edilmiştir.

15. Savcılık 2/7/2014 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğünden olayla ilgili bilgi, belge ve kayıtları istemiştir. Bunlar arasında olayla ilgili kamera görüntüleri, olay yeri tutanağı, ba vurucunun gözaltına alınan gazeteci bir kadınla polis memuru arasına girdiğinde polise karşı herhangi bir direnmesinin olup olmadığı, varsa ne şekilde direndiği, darbederek ve biber gazı sıkarak mütekebbir yaralayan polislerin kimliklerinin tespiti yer almaktadır.

16. Ancak bu yazıya uzun süre cevap verilmemiştir. Savcılık Emniyet Müdürlüğünden, yanıt verilmeyen müzekkere gereğinin yerine getirilmesini istemiştir.

17. Emniyet Müdürlüğü 20/10/2014 tarihinde Savcılığın isteğini yerine getirmiştir. Radyo TV ve Foto Film Üst Müdürlüğü ve Elektronik Üst Müdürlüğüyle yapılan yazışmalar neticesinde temin edilen görüntüler ve MOBESE kayıtları ile olay yerinde görevli polis ekibindeki tüm personel listesi gönderilmiştir.

18. Olaya müdahale eden polis memurlarının kimlikleri tespit edilince Savcılık 20/11/2014 tarihinde üpheli sıfatıyla bu kişilerin ifadesini almıştır. Komiser Yardımcısı .H.Y., Polis Memuru T.B. ve S.K. birbiriyle örtülen savunmalarında bunları dile getirmiştir:

Yaklaşık kırk kişilik polis ekibiyle olay yerine varılmış, akşam saatlerinde stiklal Caddesi Galatasaray Meydanı'nda görev yapan Çevik Kuvvet grubu, Gezi Parkı olaylarının yıl dönümü sebebiyle toplanan eylemcileri stiklal Caddesi'nin sonuna kadar süpürmüştür, bu esnada arkadan gelen toplumsal olaylara müdahale aracı (TOMA) polislerle nezaret etmiştir. Gazetecilerin olay yerinden ayrılımları için gösterilen ikna çabası sonuçsuzdur.

vermemi tir. Emniyet Müdür Yardımcısı S.Y. ile gazeteci bir grup tartı mı , ba vurucunun da aralarında bulundu u gazeteciler S.Y.yi aralarına almı tır. Eylemcilerin arasında kalan Emniyet Müdürü S.Y.nin kolundan ba vurucunun tuttu unu gören polislerden biri, Model 5 isimli gaz mühimmatı kullanarak gruba müdahale etmi tir. Komiser Yardımcısı .H.Y. da ilan grupta yer alan ba vurucuyu kollarından tutarak olay yerinden uzakla tırmaları için di er polislere emir vermi tir. Birkaç dakika soma Emniyet Müdürü, ba vurucunun serbest bırakılması talimatı vermi tir. Bunun üzerine ba vurucu serbest bırakılmı tır. Bir süre soma ba vurucu, Tünel Meydanı'nın sonuna geçip di er kameramanlara ve eylemcilere basın açıklaması yapmı ; polis buna müdahale etmemi tir.

19. Savcılık kamera görüntüleri üzerinde bilirki i incelemesi yaptırmı tır. Üzerinde tarih bulunmayan bilirki i raporunda; ba vurucuyla polis memurları arasındaki münaka a, polisin gazeteci gruba gazla müdahalesi, ba vurucunun gözaltına alınmak istenmesi sırasındaki görüntülerin foto raf çıktıları ve polislerle gazeteciler arasında geçen konu maların dökümü yer almaktadır. Rapor u ekildedir:

"Gazeteci grup ile polis memurları arasında geçen konu ma:

Gazeteci: Bana dokunmayın.

Polis memuru: Kimse bekleme yapmasın devam edin.

Gazeteci: Tamam bende gidiyorum zaten.

Polis memuru: Direnmeyin.

Gazeteci: Direnmiyorum zaten.

Polis memuru: Tamam beyler devam ediyoruz.

Gazeteci: Bir açıklama yapar mısınız lütfen halkın haber almasını engelliyorsunuz bizi engelleyemezsiniz.

Polis memuru: Tamam hakaret etmeyin lütfen.

Gazeteci: Hakaret etmiyorum ben hakaret mi bu ben hakkımı savunuyorum burada ben basınım ya beni nasıl engellersin sen.

Polis memuru: Hadi beyler devam edelim.

Gazeteci: Ne yapacaksınız Karaköy'e mi götürüyorsunuz bizi AKP halkın haber alma hakkını engelliyor.

Müdahale yapılıyor veyuhlama sesleri geliyor.

Polis memuru: Süpürmeye devam.

Gazeteci: Dokunmayın bana.

Polis memuru: Tamam dokunmayım da yürü o zaman.

Gazeteci: uan da polisler halkın haber alma özgürlü ünü engelliyor.

Polis memuru: Hadi çabuk çabuk sola do ru beyler hemen bo altın urayı.

Gazeteci: Polisler orada yol kenarına sıkı tırıp tartaklayıp yüzüme de bir ey sıkıldılar ne oldu unu bilmiyorum ve bize gazeteci de ilsiniz ne farkınız var deyip durdular arka

tarafıta ne oldu unu bilmiyoruz halkın haber alma hakkını engelliyorlar gazetecilerin görüntü almasını engelliyorlar ne oluyor öbür tarafıta ne yapıyor insanlara.

Polis memuru: Çık çık geçemezsiniz buradan.

Gazeteci: Telefonumun arjı yok lütfen çıkmak istiyorum Allah Allah böyle bir şey yok ya arkadaşım telefonumun arjı bitti gazeteciyim ben lütfen çıkar mısın?

Polis memuru: Hanım efendi lütfen iteklemeyiniz.

Gazeteci: Ya çıkar mısın lavaboya gideceğim telefonumun arjı yok çık hapis hane mi burası?

Polis memuru: Hanım efendi kalkın iteklemeyiniz.

Gazeteci: Çıkın önümden fenalık getirmeyin bak gazeteciyim çıkmak istiyorum.

Polis memuru: Kimse geçmiyor hiç kimse ile münakaşa girmeyin beyler.

Gazeteci: Telefonumun arjı bitti arz edeceğim çıkmak istiyorum bak ben bir gazeteciyim eylemci de ilim müsaade edin çıkmak istiyorum uyan suç işliyorsunuz anayasayı çiğniyorsunuz emirlere uyararak suç işliyorsunuz.

Polis memuru: Ne emri ya?

Gazeteci: Sizin amiriniz yok mu çıkmak istiyorum ya fenalık geldi Polis memuru: Hanım efendi kalkın itekleme.

Gazeteci: Biz gazeteciyiz buradan çıkmak istiyoruz protestocu de iliz böyle bir terbiyesizlik yok ya u anda siz burada bütün gazetecileri abluka altında tutuyorsunuz bu bilinçli bir şey hepimizi buraya sürüklediniz neyi görmemizi istemiyorsunuz. Tekme atanlar kimi kolluyorsunuz neyin görünmesini istemiyorsunuz.

Tespit Edilen Hususlar ve Sonuç:

Dosya ekinde bulunan ve Bilirkişi Raporu ile çözümlenmesi istenilen tarih ve saati belli olmayan kamera görüntülerinin incelenmesi neticesinde; cadde boyunca ilerlemek isteyen bir grup gazeteciye çevik kuvvet polisinin engel olduğu, gazeteci grup ile polis memurları arasında sözlü tartışmaya andığı, daha sonra çevik kuvvet polisinin grubu dağıtmak için biber, gazı kullandığı, gazeteci grup arasında yer alan ikayetçi Erdal Mrek'i üç polis memurunun tutarak götürdüğü, ikayetçiyi tutan polis memurlarından birinin B-14-07, B-04-05 kask numaralı polis memuru olduğu, ikayetçinin çevik kuvvet polisleri tarafından tutularak götürüldüğü sırada kamera görüntülerinde hiçbir tekme, darp vb durumun ya anmadığı tarafımdan anlaşılmıştır."

B. Kolluk Görevlileri Hakkında Yapılan Ceza Soruşturması Sonucunda Verilen Karar

20. Ba vurucunun iddiaları üzerine yapılan soruşturma sonucunda Savcılık 20/11/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, ba vurucunun kollarından tutup onu kısa bir süre bekleten üpheli polis memurlarının mütekebbirlikte fiziki bir eyleminin olmadığı, ikayet edilen polis memurlarının zor kullanma yetki sınırını aştıkları değerlendirilmiştir.

21. Anılan karara ba vurucunun yaptığı itiraz, İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 14/1/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

22. 4/2/2015 tarihinde tebliğ edilen bu karara karşı 6/3/2015 tarihinde yapılan bireysel

ba vuruda süre a ımı bulunmamaktadır.

C. dare Mahkemesine Açılan Tam Yargı Davası Sonucunda Verilen Karar

23. Ba vurucu bu olayla ilgili olarak 14/11/2014 tarihinde ç i leri Bakanlı ına kar ı stanbul 2. dare Mahkemesinde tam yargı davası açmı tır. dare Mahkemesi 31/3/2016 tarihinde davanın reddine karar vermi tir. Kararın gerekçesinin ilgili kısımları öyledir:

“...

Özetle; yukarıda da izah edildi i gibi; idarenin güvenlik kamu hizmetini yürütürken gerek güvenlik kamu hizmetinin muhatabı olan ki iye ve gerekse üçüncü ki ilere vermi oldu u zarardan sorumlu olup, kamu hizmetinin yürütümü ile ilgili olarak her türlü önlemi ve denetimi yapma sorumlulu u oldu u da açıktır. Ancak, yukarıda da izah edildi i gibi; idarenin kamu hizmetinin yürütümündeki denetim eksiklikleri veya kamu hizmeti sırasında personelin i ledi i suç düzeyindeki eylemlerinden sorumlu olabilmesi için; ortada kusurlu bir eylemin varlı ının yetmedi i, idarenin kusurlu eylemi ile olu an zarar arasında bir illiyet ba ı olması gerekti i; yani idareye atfedilebilecek bir kusurlu davranı ın bulunması gerekti i, idarenin davranı ının aktif veya pasif nitelikte olması gerekti i a ikardır.

...soru turma dosyasına sunulan bilirki i raporunda, kamera görüntülerinin incelenmesi neticesinde ikayetçinin çevik kuvvet polisleri tarafından tutularak götürüldü ü sırada kamera görüntülerinde hiçbir tekme, darp vb. durumun ya anmadı ının anla ıldı ının belirtildi i, ... üpheli polis memurları hakkında kovu turmaya yer olmadı ı kararı verildi i... görülmektedir.

dareleri tazminat sorumlulu u ile yükümlü kılabilmek için meydana gelen zarar ile idari davranı arasında açık, net ve üpheden uzak bir ba lantının olması, meydana gelen zararın, ya idarenin do rudan bir fiilinden kaynaklanması veya idarenin bu zararın meydana gelmesinde denetim görevini yerine getirmemekle dolaylı bir ekilde zarara sebebiyet vermesi gerekir. Somut olayda davacının vücudunda meydana gelen yaralanma sonucunda zarara u radı ı, maddi ve manevi yönden belli bir sıkıntı çekti i açık olmakla birlikte; davacıda meydana gelen bu zararın kayna ının idari bir eylem oldu una yönelik olarak dosyada üpheden uzak ve net bir delil olmadı ından davacının manevi tazminat talebinin reddi gerekti i sonucuna ula ılmı tır.

...”

24. Ba vurucunun bu karara yaptı ı itiraz, stanbul Bölge dare Mahkemesi Dokuzuncu dare Dava Dairesi tarafından 17/11/2016 tarihinde, ba vurucunun karar düzeltme talebi de 28/4/2017 tarihinde reddedilmi tir.

25. 30/5/2017 tarihinde tebli edilen bu karardan sonra 29/6/2017 tarihinde bireysel ba vuruda bulunulmu tur.

IV. LG L HUKUK

A. Ulusal Hukuk

26. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun kasten yaralama, zor kullanma yetkisine ili kin sınırın a ılması ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarının düzenlendi i 86., 256. ve 265. maddelerine Vedat orli ve Bilal orli (B. No: 2014/10459, 13/7/2016, §§ 64-67); ki iyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun düzenlendi i 109. maddesine Süleyman Demir (B. No: 2014/7307, 26/10/2016, § 35); 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 16. maddesine Ali Ulvi Altunelli (B. No: 2014/11172, 12/6/2018, § 24); 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161. ve 164. maddelerine ise Mehmet Baydan ((GK), B. No: 2014/16308, 12/4/2018, §§25-26) ba vurularında yer verilmi tir.

27. Emniyet Genel Müdürlü ünün 28/5/2016 tarihli Göz Ya artıcı Gazlar, Gazve Savunma Tüfekleri ile Bunlara Ait Teçhizat ve Mühimmatın Kullanımı, Depolanması ve Kullanıcı Personelin E itimine Dair Yönerge'nin 6. maddesinin ilgili kısımları öyledir:

“Genel kullanım esasları

Madde 6 - (1) Göz ya artıcı gazlar ve savunma tüfekleri ile yapılan müdahalede amaç; yasadı ı ve/veya yasadı ı hale dönü en tüm eylem ve etkinliklerde toplulu u da ıtılmak, da ıtılanların tekrar toplanmasını önlemek, üphelileri yakalayarak etkisiz hale getirmek, toplantı ve gösteri yürüyü üne katılan ahıslar ile çevredeki vatanda lara kar ı olabilecek muhtemel saldırıları önlemektir.

...

(5) Kamu düzeninin bozulmasına yönelik ciddi tehditler ile çevreye veya güvenlik güçlerine kar ı fiili saldırı bulunmadıkça göz ya artıcı gaz ile müdahaleden kaçınılır. Direni ve saldırısına son vermi ki i veya gruplara kar ı kesinlikle göz ya artıcı gaz kullanılmaz.

...”

B. Uluslararası Hukuk

28. Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'nin (Sözle me) 3. maddesi, Avrupa kencenin ve nsanlık Dı ı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) biber gazının kullanımına ili kin endi eleri ile Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (A HM) uygulaması Ali Ulvi Altunelli (aynı kararda bkz. §§ 29, 31-38) ba vurusunda açıklanmı tir.

29. Eldeki ba vuruya benzer bir davada A HM bir gazetecinin kendisine kötü muamele yapıldı ı, bilgi alma ve verme özgürlü ünün ihlal edildi i iddialarını incelemi tir (Najafli/ Azerbaycan, B. No: 2594/07, 2/10/2012). Bahsi geçen ba vuruda olaylar u ekilde meydana gelmi tir: Bir gazeteci olan ba vurucu, muhalif guruplar tarafından politik amaçlarla icra edilen izinsiz bir gösteriyi muhabir olarak izledi i sırada polis tarafından coplanarak darbedilmi tir. Darp olayı ba vurucunun polisler kendisinin muhabir oldu unu söylemesine ra men gösterinin da ıtılması sırasında cereyan etmi tir. Söz konusu olayların ardından ba vurucuda kapalı kranyo-serebral travma, sarsıntı ve ba ın üst kısmında yumu ak doku hasarı gibi kayda de er yaralanmalar oldu u rapor edilmi tir. Ba vurucudaki söz konusu yaralanmaların nasıl meydana geldi ini tespit etmek için bir ceza soru turması açılmı ancak soru turma yaralanmaların sorumlusu olan polis görevlilerinin kimliklerinin tespit edilememesi nedeniyle ertelenmi tir (aynı kararda bkz. §§ 11-21).

30. A HM ilk olarak kötü muamele iddiasını incelemi tir. A HM'in olayın esasına ili kin de erlendirmeleri u ekildedir: Ba vurucu, gösterinin da ıtılması sırasında polis görevlilerinin copları ile darbedildi ini varsaymak için yeterli derecede güçlü ve tutarlı deliller sunmu , buna kar ın hükümet bu varsayımı çürütecek, ikna edici karineler ortaya koyamamı tir. Yaralanmaları gözönüne alındı ında ba vurucunun asgari iddet seviyesine ula an bir dizi ciddi fiziksel ve ruhsal eziyete maruz kaldı ı sonucuna ula ılmı tir. Ba vurucuya yöneltilen iddetin ba vurucunun kendi davranı larının sonucu ve kesinlikle gerekli oldu u gösterilememi tir. Ba vurucu, polise kar ı iddet kullanmamı ya da ba ka bir tehdit olu turmamı tir. Ba vurucuya kar ı güç kullanılmasına ba ka bir sebep de gösterilememi tir. Bu yüzden ba vurucuya kar ı kullanılan gücün gereksiz, a ırı ve kabul edilemez oldu u ve 3. maddenin ihlal edildi i sonucuna ula ılmı tir (aynı kararda bkz. §§ 34-41).

31. A HM daha sonra kötü muamele ikayetinin usulü yönünü de erlendirmi tir. A HM'e göre ba vurucunun kötü muamele iddialarına ili kin soru turma 3. maddenin gerekliliklerini kar ılamamaktadır. Örne in soru turma i lemlerinde ciddi gecikmeler meydana gelmi ve soru turma yeterli bir çaba ile ele alınmamı tır. Ayrıca ba vurucuya soru turmaya etkili eri im imkanı sa lanmamı ve ba vurucu soru turmaya ili kin i lemlerden zamanından haberdar edilmemi tir. Daha problemlili olan yön ise soru turmanın tarafsızlı ı ve ba ımsızlı ı sorunudur. Ba vurucunun darbedilmesinin sorumlularının tespit edilmesi görevi, suçu i ledi i iddia edilen polis görevlilerinin ba lı oldu u otoriteye verilmi tir. Soru turma, ilgili polislerin kimliklerinin tespit edilememesi gibi yetersiz gerekçelerle askıya alınmı tır. Son olarak ba vurucu, polis memurlarının kimlikleri bilinemedi i için hukuk davaları yoluyla etkin bir ekilde tazminat alma olana ından da mahrum bırakılmı tır. Ceza soru turması ba ımsız olmadı ı ve etkisiz kaldı ı için sorumlu polislerin kimliklerinin belirlenmesi hedefine ula ılamamı tır. Dolayısıyla bir hukuk davasında davanın yöneltilece i ki ilerin belirlenmesi ba vurucu için a ılmaz bir güçlük olarak ortaya çıkmı ve 3. maddenin ihlal edildi i sonucuna ula ılmı tır (aynı kararda bkz. §§45-56).

32. Son olarak A HM, ifade özgürlü ünün ihlal edildi i iddiasını incelemi tir. A HM ilk olarak basının kamusal meselelerle ilgili bilgi ve fikirleri yayma özgürlü ünün demokrasinin geli imi için ya amsal olan muhalif toplantıların ve gösterilerin haberle tirilmesi özgürlü ünü de içerdini ifade etmi tir. A HM'e göre ba vurucunun görevini yapması a ırı güç kullanımı ve fiziksel kötü muameleyle engellenmi tir. Ba vurucu yaka kartı taktı ı ve mesle ini açıkça söyledi i için A HM, polislerin ba vurucunun muhabir oldu unu fark edemedikleri savunmasını kabul etmemi tir. Öte yandan hükümet tarafından polislerin ba vurucunun muhabirlik görevini yapmasını engelleme niyeti olmadı ı iddiası da kabul edilmemi tir. A HM'e göre burada önemli olan sadece i ini yapmakta olan ba vurucunun bir gazeteci oldu unu açıkça ortaya koymasına ra men 3. maddede öngörülen muameleye maruz kalmı olmasındır. Bu nedenle ba vurucunun 10. maddede yer alan hakkına bir müdahalede bulunulmu tur. A HM, hükümet tarafından söz konusu müdahalenin me ru oldu unun da kanuni veya me ru bir amacı yerine getirmek için yapıldı ının da ikna edici bir ekilde gösterilemedi i sonucuna ula mı tır (aynı kararda bkz. §§ 64-70).

V. NCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 17/7/2019 tarihinde yapmı oldu u toplantıda ba vuru incelenip gere i dü ünüldü:

A. nsan Haysiyetiyle Ba da mayan Muamele Yasa ının hlal Edildi ine li kin ddia

1. Ba vurucunun ddiaları ve Bakanlık Görü ü

34. Ba vurucu;

i. Polisin gösteriye müdahale edilen yere gitmelerine mani olmak için gazeteci oldu unu bile bile kendisini darbetti ini ve biber gazı kullandı ını,

ii. Özel i yerlerinden ve MOBESE kameralarından görüntü ara tırması yapılmadı ını,

iii. Tanık dinletme talebinin gözardı edildi ini,

iv. Basın mensuplarının bulundu u gruptan alındıktan sonra polis kamerasının tekrar kalabalık basın mensuplarını çekmeye devam etmesi nedeniyle darp eylemlerinin kameralara yansımadı ını,

v. Olaydan birkaç dakika sonra biber gazının etkisinin kaldırılması için yüzünün antiasit

solüsyonla temizlendi ini ve bunun kayıtlarda geçti ini,

vi. Bütün bu delillere rağmen kovu turmaya yer olmadığına karar verildi ini, bu kararda yalnız yaralama suçu bakımından inceleme yapıldı ını, ki iyi hürriyetinden yoksun kılma, i kence ve görevi kötüye kullanma suçlarının üzerinde durulmadı ını,

vii. Kovu turmaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazın atanma usulleri yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı açısından tartışılmalı, do al hakim ilkesine aykırı olan sulh ceza hakimliği ince yapıldı ını,

viii. Tam yargı davasında da idare mahkemesinin, Savcılığın kovu turmaya yer olmadığına dair kararına dayandı ını, halbuki idare mahkemesinin bu kararla bağılı olmadığıni belirterek kötü muamele yasa ı ve bununla bağlantılı olarak etkili baskı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildi ini ileri sürmü tür.

35. Bakanlık görüşünde; baskı uygulayan bir gazetecinin gözaltına alınmasını engellemek için emniyet müdürünün kolundan çekmesinin görevliye karşı aktif direnme teşkil ettiği, polis bu direnişi kırmak için müdahale ettiği, adli tıp raporuna göre baskı uygulayanın dizinde ve boynunda tespit edilen ve basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralanmasının, yaralandıktan sonra da olay yerinde kalmayı sürdürmesinin fiziksel ve ruhsal bakımdan kötü muamele yasa ındaki asgari eylemlerle değerlendirilmesinde nazara alınması gerektiği, iddiaya yönelik olarak Savcılıkça derhal soruşturma açılarak objektif delillerin gecikmeden toplandı ını, bu kapsamda kamera görüntülerinin getirilerek bilirkişi incelemesi yaptırıldı ını, toplanan delillerin güç kullanımının orantılılığına ortaya koyduğunu tespit eden savcının kovu turmasızlık kararı verdiği, soruşturmanın beş ay gibi makul bir sürede tamamlandı ını belirtmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

36. Bakanlık görüşünde adli raporda belirtilen yaralanmanın niteliği, baskı uygulayanın maddi ve manevi olarak hissettiği elemi kötü muamele yasa ındaki asgari eylemlere ulaşmadığı ileri sürüldüğünden öncelikle bu hususun ele alınması gerekmektedir.

37. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini, yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hallerde kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

38. Kötü muamele oluşturan her eylemin aynı zamanda bireylerin fiziksel ve/veya psikolojik bütünlüğüne zarar vererek özel hayatına da menfi yansıması olacaktır. Kence ve kötü muamele yasa ı ile özel hayata saygı hakkının bir parçası olarak fiziksel ve ruhsal bütünlüğün korunması hakkının Anayasa'nın aynı maddesinde yer verilmesi de bunu göstermektedir (Tuna Ayçiçek, B. No: 2014/6526, 24/1/2018, § 51).

39. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşması gerekir. Bu asgari eylem, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldiği ve duygu yoğunluğunun olduğu anda meydana gelip gelmediği de gözönünde bulundurulmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

40. Olay ve olgular kısmında özetlendiği üzere; baskı uygulandığı yaralanmanın anlık

geli medi i, gösteri mahallinde bulunan basın mensuplarının görüntü alma ve haber yapmasının engellenmesi için polis tarafından yapılan müdahale sırasında kadın gazetecilerden birinin gözaltına alınmasını önlemek amacıyla emniyet müdürünün yanına giden ba vurucuyu polisin duvara do ru itti i, tokatladı ı, tekmeledi i ve nihayet yakın mesafeden yüzüne biber gazı sıkıldı ı öne sürülmü tür.

41. Ba vurucunun darbedildi ini öne sürdü ü yer, di er gazeteciler ile göstericilerin de bulundu u bir meydandır. Burada maruz kalınan bir muamelenin üçüncü ki ilerin bulunmadı ı yerde gerçekte tirilenlere oranla ba vurucunun onur ve haysiyetinde meydana getirebilece i zedelenmenin yo unluk ve derinli inde belirli derecede farklılı ın olu abilece i muhakkaktır. Bu de erlendirmede di er basın mensuplarının öne sürülen kötü muamele fiilini ulusal basında haberle tirmi olmaları da gözden uzak tutulmaması gereken bir unsurdur.

42. Maruz kaldı ı muamelenin fiziksel etkisinin mahiyetine gelince; ba vurucu, kaval kemi inden ve ensesinden basit tıbbi müdahale ile giderilecek biçimde yaralanmı tır. Anayasa Mahkemesi, basit tıbbi müdahale ile giderilecek ekilde kolluk görevlileri tarafından bir yaralanmanın meydana geldi i Mustafa Rollas (B. No: 2014/7703, 2/2/2017), Arif Haldun Soygür (B. No: 2013/2659, 15/10/2015), Muhterem Turantaylak (B. No: 2014/15253, 9/5/2018), Vedat orli ve Bilal orli; Zeki Bingöl (2) (B. No: 2013/6576, 18/11/2015), Özge Özgüengin (B. No: 2014/5218, 19/4/2018) ba vurularını insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı kapsamında incelemi tir.

43. Ba vurucu, aynı zaman diliminde birkaç polis tarafından darbedildi i iddiasında bulunmu tur. Biber gazının herhangi bir araz bırakmamakla birlikte kimyasal tesiri yüzünden ba vurucuda olu turdu u acı, meydana gelen yaralanmanın -basit tıbbi müdahaleyle giderilebilir nitelikte olması durumunda bile bundan ba ımsız olarak- ba vurucuda ilave bir korku ve elem duygusuna yol açabilecek mahiyettedir.

44. Yukarıda sıralanan bu hususlar, ba vurucunun maruz kaldı ını öne sürdü ü fiziksel müdahale eyleminin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki asgari e i i a tı ının göstergesi oldu undan insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı kapsamında inceleme yapılmasına karar verilmi tir.

45. Ba vurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili ba vuru hakkının ihlal edildi ine ili kin iddiaları, insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ının etkili soru turma yükümlülü ü kapsamında kaldı ından bu çerçevede inceleme yapılmı tır.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

46. Açıkça dayanaktan yoksun olmadı ı ve kabul edilemezli ine karar verilmesini gerektirecek ba ka bir neden de bulunmadı ı anla ılan insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddiaların kabul edilebilir oldu una karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

47. Yakalama sırasında insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ıyla ilgili genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Vedat orli ve Bilal orli (aynı kararda bkz. §§ 81-97, 117-129) ba vurusunda açıklanmı tır.

i. nsan Haysiyetiyle Ba da mayan Muamele Yasa ının Maddi Boyutunun hlal Edildi i ddiası

48. Ba vurucu, basın mensubu olarak gösteriyi izlerken kollu un göstericilere yaptı ı müdahaleyi haberle tirmesini önlemek için kendisini yaralamasının ve biber gazı

kullanmasının kötü muamele yasa nı ihlal etti ini öne sürmektedir.

49. Bir ki inin devletin gözetimi altında bulundu u bir zaman diliminde yaralandı nın tespiti halinde söz konusu yaralanmanın nasıl olu tu u hususunda makul bir açıklama getirme yükümlülü ü devlete aittir. Gözaltı gibi ki inin tamamıyla devletin gözetimi altında bulundu u hallerde oldu u kadar sıkı uygulanamayacak olmakla birlikte anılan ilke, yakla ık yirmi gazeteci di nda ba ka kimsenin bulunmadı ı ve güvenlik güçleri tarafından kordon altına alınan sokakta meydana gelen bu vakada da geçerlidir (benzer yöndeki de erlendirme için bkz. Sinan I ık, B. No: 2013/2482, 13/4/2016, § 87).

50. Anayasa'nın 17. maddesi, bir yakalamayı gerçekte tirmek için güç kullanımını yasaklamamaktadır. Ki inin hareket özgürlü ünü kısıtlamak için uygulanan fiziksel iddet ekinde tanımlanabilecek güç kullanımı, ortaya çıkan tehlike bakımından kaçınılmaz ve gerekli olandan fazla olmamak kaydıyla kullanılabilir (Ali Rıza Özer ve di erleri (GK), B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 81; Ali Ulvi Altunelli, § 76).

51. Ba vurucunun yaralandı nı gösteren adli muayene raporları ve foto raflar iddiaların soru turma yapılmasını gerektirecek nitelikte tartı ılabilir oldu unu göstermektedir. O halde bu noktadan sonra yargısal makamlara dü en görev, ba vurucunun maruz kaldı ı fiillerin ne ekinde ve -polis memuru olsun ya da olmasın- kim tarafından meydana getirildi i, kollu un müdahalesi sırasında olu mu ise bunun gerekli ve orantılı olup olmadı ı konusunda makul bir açıklama getirmektir.

52. Kovu turmaya yer olmadı na dair kararda ba vurucunun polisin müdahalesiyle olay yerinden uzakla tırılıp tutuldu u, polisin zor kullanma yetkisinin sınırlarının a ılmadı ı de erlendirilmi tir. Ba vurucunun devletin gözetimi altında oldu u bir zaman diliminde yaralandı ı hususunda tereddüt bulunmayan bu olayda, güç kullanımının kaçınılmaz hale geldi ini ve kullanılan gücün orantılı oldu unu kanıtlamak kamu makamlarına ait olmasına kar ın kovu turmaya yer olmadı na dair kararda bu husus aydınlatılmamı tır.

53. A a ıda etkili soru turma yükümlülü ünün incelendi i bölümde ayrıntıları ile açıklandı ı üzere adli muayene raporundaki yaralanma bulguları, faili belirlenemese bile -kovu turmaya yer olmadı ı kararında kendi kendini yaraladı ı ya da di er gazetecilerin darbetti i yönünde bir kabulün mevcut olmayı ı da dikkate alınarak- ba vurucunun ma duru oldu u bir suçun i lendi ine ve biber gazına maruz kaldı na i aret etmektedir. Adli muayenedeki bulguları teyit eden ba vurucunun anlatımları ile biber gazının temizlenmeye çalı ıldı nı gösteren basına yansıyan foto raflar ba vurucudaki yaranın polisin müdahalesi neticesinde olu tu unu ortaya koymaktadır.

54. Kovu turmaya yer olmadı na dair kararda, kullanılan gücün gerekli oldu u konusunda bir de erlendirme bulunmamaktadır. Ba vurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçundan açılmı bir soru turmanın bulunmaması da güç kullanımının gerekli olmadı nı ortaya koyan bir ba ka noktadır.

55. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa nın maddi boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

ii. nsan Haysiyetiyle Ba da mayan Muamele Yasa nın Usul Boyutunun hlal Edildi i iddiası

56. Soru turmanın etkilili i ele alınırken öncelikle soru turmaya ba landı ı anda ba vurucunun iddialarının savunulabilir olup olmadı ı ve soru turmanın seyrinin buna uygun bir ekinde yönlendirilip yönlendirilmedi i tespit edilmelidir.

57. Di er basın mensupları ve polislerin bir gazetecinin gözaltına alınması yüzünden tartı tıkları sırada ba vurucunun adli muayene raporunda belirtildi i üzere basit tıbbi

müdahaleyle giderilecek şekilde yaralandı ve biber gazına maruz kaldı konusunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Kötü muamele vakalarında fiziki bulgular bakımından doktor raporlarının anahtar role sahip olduğu unun altı çizilmelidir.

58. Ba vurucunun iddialarının karine haline dönüşüne mesine yol açacak nitelikte olan adli muayene raporundaki bulgular, bunların savunulabilir düzeyde olduğu unu sergilemektedir. Nitekim bu durum Savcılıkça da kabul edilerek ba vurucunun ihbarı üzerine soru turmaya başlanmıştır.

59. Delillerin toplanmasındaki noksanlık bakımından olay yerinde bulunan izlenim yeri kamera görüntülerinin temin edilmesi için bir ara tırma yapılmadı ve tanık dinletme talebinin göz ardı edildiği ileri sürülmüştür. Diğer iddialar daha ziyade mevcut kanıtların yorumlanmasında bazı noktalarda yapılan hata ve ihmallere hasredilmiştir. Bunların merkezinde sıkılan biber gazının temizlendiği sıradaki görüntülere ve adli rapordaki bulgulara itibar edilmemesi yer almaktadır.

60. Soru turmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, her soru turmanın kendine özgü koşullarına göre değerlendirilir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soru turmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak değerlendirilir. Bu nedenle soru turmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soru turma izlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (Fahriye Erkek ve diğ. ler, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

61. Ba vuru konusu olaydaki gibi olayın nasıl gerçekleştiğine ve faillerinin kimler olduğu na dair somut bir bilginin bulunmadığı durumlarda üpheli herhangi bir şey görmesi ya da duyması olası ki ilerin kısa süre içinde sorgulanması fiziksel iddet olayının nedeninin veya sorumlu ki ilerin ortaya çıkarılması açısından büyük bir önem arz etmektedir. Geçen zamanla birlikte delillerin kaçınılmaz bir şekilde kaybolması, tanıkların yer değiştirmesi ve ya anımları hatırlamanın güçleşmesi gibi nedenlerle delil toplama ve olayın gerçekleştiklerini belirlemenin giderek zorlaşmaktadır (Yavuz Durmuş ve diğ. ler, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, §§ 61, 62).

62. Ba vurucunun şikayeti üzerine olay yerinde bulunan izlenim yeri kameralarının elde edilmesi için Savcılık tarafından bir adım atılmamıştır. Kovu turmaya yer olmadığı na dair kararda ba vurucudaki yaranın hangi koşullar altında meydana geldiği tespit edilemediğinden o tarihte nesnel ve bilimsel nitelikteki bu delilin toplanmasından imtina edilmesi önemli bir eksiklik olarak görünmektedir.

63. Ba vurucunun görüntülerde yer alan, ismini bildirdiği üç tanığın ve olay yerinde bulunan diğer ki ilerin kötü muamelenin aydınlatılması noktasında bilgi ve görgü tanıklıklarının tespiti için bir çaba gösterilmemiştir.

64. Soru turma başlandıktan sonra Savcılık 2/7/2014 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğünden bazı bilgi ve belgeleri istemesine karşın bu yazıya dört aya yakın bir süre cevap vermekten kaçınılması, savcının kamera görüntüleri gibi saklanma süresinin geçecek olmasından dolayı kaybolma ihtimali bulunan delillerin toplanmasını tehlikeye atabilecek bu durum karşısında pasif bir tutum sergilemesi soru turmaya yeterli hassasiyetle yaklaşılmadığı izlenimine yol açmıştır.

65. Anayasa Mahkemesinin soru turma ve kovu turma makamları tarafından verilen kararları maddi vakıya yönünden inceleyerek, bu mercilerin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendisininkini ikame ederek cezai sorumluluk başlamasında suçta ya da masumiyete ilişkin bir bulguya ulaşma görevinin bulunmadığı, anılan mercilerin bulgularının Anayasa Mahkemesini başlamamasına rağmen normal şartlar altında bu mercilerin maddi olaylara ilişkin tespitlerinden ayrılmak için de kuvvetli nedenlerin bulunması gerektiği Genel İlkeler kısmında açıklanmıştır.

66. Anayasa Mahkemesi bu tür durumlarda yetkili mercilerin de erlendirmelerine tamamen ba lı kalmak zorunda olmayıp kesin, ikna edici bilgi veya bulgulara dayanarak farklı bir de erlendirmede de bulunabilir. Bu konuda yapılacak de erlendirmede somut olayın hangi ko ullarda gerçeikle ti i ve nasıl bir seyir izledi i de bir bütün olarak gözönünde bulundurulmalıdır (Cemil Dani man, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 57, 58).

67. Kötü muamele vakasıyla ilgili bir ceza soru turmasında, olayı aydınlatma kapasitesine sahip önemli birtakım delillerin toplanmaması bile tek ba ına, ula ılan neticenin tutarlılı ına gölge dü ürebilir.

68. Polis memurlarının mü tekiye fiziki bir müdahalede bulunmadı ı ve kolundan tutup götürmelerinin zor kullanma yetkisinin sınırının a ılması için yetersiz oldu u gerekçesiyle verilen karar, adli muayene raporları, foto raflar ve dosyadaki di er delillerle ba da madı ından, kötü muamele olgusunun gerçeikle me ko ullarının objektif bir ekilde analiz edilmedi ini ortaya koymaktadır.

69. Öte yandan üzerinde bilirki i incelemesi yaptırılan görüntü kayıtlarında polisin do rudan fiziksel bir müdahalesinin bulunmadı ının de erlendirilmesi, görüntü kayıtlarının olayın gerçeikle ti i zaman diliminin bütününe kapsayan bir mekanda vuku buldu u ekinde bir varsayıma dayalıdır. Bu varsayım, buna dayanılarak varılan sonucun sa lam temellere dayandı ının kabul edilmesini güçle tirmektedir.

70. Kötü muamele failinin tespiti için zamanında atılması gerekli adımların atılmaması, olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sa layabilecek bütün delillerin elde edilmesi için çaba sarf edilmemesi, delillerin analizinin soru turmadaki bulgularla ba da maması, genel olarak soru turmaya yakla ımın yeterli duyarlılıkta olmadı ını açı a vurmaktadır.

71. Kötü muamele iddialarında etkili ba vuru yolunun ceza soru turması olması, bu soru turmanın sonucuyla sıkı sıkıya ba lı tam yargı davasının ceza soru turmasındaki bilgi ve belgelerin izini sürmesinden dolayı ceza soru turmasındaki verilerin ele alındı ı yukarıda sıralanan ihlal nedenlerinin tam yargı davası açısından da geçerli oldu u kabul edilmi tir.

72. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ının usul boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

B. fade ve Basın Özgürlüklerinin hıal Edildi ine li kin ddi a

1. Ba vurucunun ddiaları

73. Ba vurucu; basın mensuplarının polisler tarafından kordon altına alınarak yakla ık yarım saat tutulduklarını, göstericilere yapılan müdahaleyi haberle tirmelerinin engellendi ini ifade etmi tir. Ba vurucu gösterici sıfatıyla de il gazeteci olarak bulundu u olay mahallinde kendisine yönelik olarak yakın mesafeden biber gazı kullanılmasının hukuken do ru olmadı ını, göstericilere yapılan hukuka aykırı müdahalenin haberle tirilmesinin engellenmesi amacıyla gazetecilerin engellendi ini belirterek ifade ve basın hürriyeti ile ki i hürriyeti ve güvenli i hakkının ihlal edildi ini ileri sürmü tür.

74. Bakanlık, ifade ve basın hürriyeti konusunda görü bildirmemi tir.

2. De erlendirme

75. Anayasa Mahkemesi, olayların ba vurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile ba lı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No:

2012/969, 18/9/2013, § 16). Ba vurucunun polis kordonu altında yarım saat tutularak ki i hürriyeti ve güvenli i hakkının ihlal edildi i iddiasının basın özgürlü ü kapsamında incelenmesi gerekti i de erlendirilmi tir.

76. Anayasa'nın iddianın de erlendirilmesinde dayanak alınacak "Dü ünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar ba lıklı 26. maddesinin ilgili kısımları öyledir:

"Herkes, dü ünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya ba ka yollarla tek ba ına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestli ini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması,... ba kalarının öhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...

Dü ünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak ekil, art ve usuller kanunla düzenlenir."

77. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" kenar ba lıklı 28. maddesinin ilgili kısımları öyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez...

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sa layacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

78. Açıkça dayanaktan yoksun olmadı ı ve kabul edilemezli ine karar verilmesini gerektirecek ba ka bir neden de bulunmadı ı anla ılan ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildi ine ili kin iddianın kabul edilebilir oldu una karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlı ı

79. Mevcut ba vurunun ko ullarında, yapılan bir gösteriyi haberle tirmek için olay yerinde bulunan ba vurucunun polislerce engellenmesi ve üzerinde fiziksel güç kullanılması ile ba vurucunun basın özgürlü üne yönelik bir müdahale yapılmı tir.

ii. Müdahalenin hlal Olu turup Olu turmadı ı

80. Ba vurucunun ba vuruya konu olayın meydana geldi i sırada gerçekleştirilen izinsiz gösterinin katılımcılarından biri olmadı ı konusunda taraflar arasında herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Ba vurucunun olayları haberle tirmek maksadı dı ında bir maksatla gösterinin yapıldı ı yerde bulundu u da iddia edilmemi tir. Bundan ba ka kolluk raporlarından ve polis memurlarının alınan ifadelerden anla ıldı ı üzere iddia edilen darp olgusunun gerçekleşti i sırada ba vurucunun gazeteci oldu u konusunda polislerde herhangi bir tereddüt de bulunmamaktadır. Kaldı ki dosya içinde bulunan foto raflardan ba vurucunun gazeteci kartının görülecek ekilde boynunda asılı oldu u anla ılmaktadır.

81. Dolayısıyla bundan sonra Anayasa Mahkemesinin görevi, polislerde ba vurucunun gazetecilik faaliyetlerini engelleme ve gösterileri haberle tirmesini önleme niyetlerinin bulunup bulunmadı ını tespit etmektir.

82. fade özgürlü ü; ki inin haber ve bilgilere, ba kalarının fikirlerine serbestçe ula abilmesi, dü ünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaması ve bunları tek ba ına veya

ba kalarıyla birlikte çe itli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, ba kalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal ço ulculu u sa lamak, her türlü dü üncenin barı çıl bir ekilde ve serbestçe ifadesine ba lıdır (Bekir Co kun (GK), B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın (GK), B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çöla an, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

83. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlü ü ile onun özel güvencelere ba lanmı ekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlü ünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden oldu unu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin geli mesi için gerekli temel artlardan birini olu turdu unu pek çok kez ifade etmi tir (Mehmet Ali Aydın, § 69; Bekir Co kun, §§ 34-36). Bu ba lamda ifade özgürlü ü ile basın özgürlü ü herkes için geçerli ve demokrasinin i leyi i için ya msal önemdedir (Bekir Co kun, §§ 34-36).

84. Basın özgürlü ünün halkın ilgilendi i konularla ilgili olarak kamuoyuna çe itli fikir ve tutumların iletilmesi ve bunlara ili kin bir kanaat olu turması için en iyi araçlardan birini sa ladı ı açıktır (İhan Cihaner (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63). Bu tür bilgi ve fikirlerin tanıtımına ek olarak halkın bu bilgi ve fikirleri alma hakkı vardır. Elbette bu, mevcut ba vuruda oldu u gibi herhangi bir demokratik toplumun geli mi için önemli olan muhalif gruplarca gerçekleştirilen toplantılar ve gösteriler hakkında bilgilendirilmesini de içerir. Bu olmazsa basın kamu denetleyicisi olarak hayati bir rol oynayamaz (Hakan Yi it, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 51; Kadir Sa dıç (GK), B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 49-51, 61-63; Nihat Özdemir (GK), B. No: 2013/1997,8/4/2015, §§ 45-47, 57-58).

85. Uzunca bir süre gazetecilere kar ı tehdit, iddet ve çe itli kaynaklardan gelen engellemeler gibi kötü muameleler Türkiye'nin ifade özgürlü ü alanındaki meselelerinden biri olarak kabul edilmi tir. Bu meseleler ile ba edilebilmesi için öncelikle ba ta yargı olmak üzere kamu gücünü kullanan organların gazetecilere yönelik muamelelerinde zihinsel ve kültürel de i iklikler yapılması gerekti i açıktır.

86. ncelenen ba vuruda, sahada yer alan gazetecilerin görevlerini yaptıkları sırada iddete u ramaktan korunmaları meselesine odaklanılması gerekmektedir. Bilhassa mesleki faaliyetlerinin icrası sırasında kamu görevlileri tarafından yapılacak kötü muameleler gazetecilerin bilgi alma ve bilgi verme kabiliyetini ciddi ekilde engeller. Devlet yetkililerinin gazetecilerin mesleki faaliyetlerini yerine getirmelerini engellemek için aldı ı önlemlerin basın özgürlü üyle ilgili sorunlara yol açabilece i açıktır.

87. Cumhuriyet savcılı ına teslim edilen olay yeri görüntülerine ili kin bilirki i raporu ile ekindeki foto raflar incelendi inde, raporda açıklandı ı gibi söz konusu görüntülerde polis memurlarının ba vurucuyu darbettikleri görülmemektedir. Bununla birlikte ba vuruya konu polis müdahalesinin Gezi Parkı olaylarının yıl dönümünde basın açıklaması ve anma gösterisi yapmak isteyen grubun Taksim Meydanı'na çıkmasının polis tarafından engellenmek istendi i sırada meydana geldi i noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır. Bilirki i tarafından soru turma makamlarına sunulan raporda yer alan foto raflarda polis memurlarının bir grup gazetecinin etrafını sardı ı ve kalkanları ile onların hareket etmelerini engelledikleri, daha sonra süpürme adı verdikleri yöntemle gazetecileri göstericilerden uzakla tırdıkları görülmektedir.

88. Söz konusu raporda gazeteciler ile polis görevlileri arasında geçen diyalogun çözümü yapılmı tır (bkz. § 19). Buna göre gazeteciler, polis memurlarına kordona alma i lemüne son verilmesi gerekti ini, gazetecilik görevlerinin yapılmasına engel olduklarını açıkça iletmi ler, buna kar ın polisler gazetecileri göstericilerden uzakla tırmaya devam etmi ve gazetecilerin polis kordonundan çıkmak istemesi üzerine gazetecilerin üzerine biber gazı sıkarak onları uzakla tırmı tır. Kısa süre içinde ba vurucunun gözaltına alındı ı da sabittir.

89. Bu noktada kamu gücünü kullanan organlardan beklenen, ba vurucunun da aralarında oldu u gazetecilerin görevlerini yapmalarına engel olunmasının makul sebeplerini göstermeleridir. Somut olayda mesleki faaliyetlerini yürüten ve o sırada göstericiler ile polis arasında meydana gelen olayları haberle tirmek için açık bir çaba sarf eden yirmi kadar gazetecinin kordon içine alınarak görüntü almalarının engellendi i ve ba vurucuya fiziksel müdahalede bulunuldu u tespit edilmi tir. Buna kar ın idare gazetecilerin haber yapmalarının engellenmesinin ve ba vurucuya yapılan fiziksel müdahalenin kesinlikle gerekli oldu unu ispat eden, yeterli derecede güçlü ve tutarlı deliller sunamamı tır. Gazetecilik görevini yapan ba vurucu, polisin o sırada devam etmekte olan gösteriye ili kin görevlerini yapmalarını engellememi veya bir gösterici gibi davranarak polise kar ı iddet kullanmamı yahut polis için herhangi bir tehdit de olu turmamı tır.

90. Sonuç olarak bu ba vuruda önemli olan, sadece i ini yapmakta olan ba vurucunun bir gazeteci oldu unu açıkça ortaya koymasına ra men asıl niyetleri gazetecilerin faaliyetlerine müdahale etmek oldu u sonucuna ula ılan polislerin yukarıda tespit edilen muamelelerine maruz kalmı olmasıdır.

91. Ba vurucuya yapılan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan me ru sebeplerden hiçbirine uymadı ı, bu nedenle de haklı olmadı ı tespit edilmi tir. dare ve yargı makamları, gazetecilerin görevlerini yapmalarının engellenmesi ekindeki ba vuruya konu müdahalenin yasal oldu una ya da me ru bir amaç ta ıdı ına dair güvenilir hiçbir kanıt sunmamı tır. Bununla birlikte mevcut ba vuruda böyle bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilemeyece i de açıktır.

92. Anayasa Mahkemesi, ba vurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlü ünün ve 28. maddesinde korunan basın özgürlü ünün ihlal edildi i sonucuna ula ılmı tır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

93. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kurulu u ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları öyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, ba vurucunun hakkının ihlal edildi ine ya da edilmedi ine karar verilir. hlal kararı verilmesi halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmı sa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hallerde ba vurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir.

Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladı ı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak ekinde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

94. Ba vurucu, 3.000 TL (idare mahkemesinde avukatına ödedi i vekalet ücreti) maddi, 40.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmi tir.

95. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre esas inceleme kapsamında, bir temel hakkın ihlal edilip edilmedi i ve varsa ihlalin nasıl ortadan kaldırılaca ı belirlenmektedir. Aynı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile

Anayasa Mahkemesi çtüzü ünün 79. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ise ihlal kararı verilmesi halinde gerekli görüldü ü takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Buna göre ihlal sonucuna varıldı ında ilgili temel hak ve hürriyetin ihlal edildi ine karar verilmesinin yanında ihlalin nasıl ortadan kaldırılaca ının belirlenmesi, di er bir ifadeyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmesi gerekir (Mehmet Do an (GK), B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 54).

96. Bireysel ba vuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildi ine karar verildi i takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldı ından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün oldu unca eski hale getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sa lanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya i lemin ve bunların yol açtı ı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep oldu u maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu ba lamda uygun görülen di er tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Do an, § 55).

97. Mevcut ba vuruda, insan haysiyetiyle ba da mayan yasa ının maddi ve usul boyutu ile ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildi i sonucuna ula ılmış tır.

98. Somut ba vuruda ihlalin stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ının kovu turmaya yer olmadı ına dair kararı ile stanbul 2. dare Mahkemesinin kararından kaynaklandı ı anlaşı lmaktadır.

99. Bu durumda insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı ile ifade ve basın özgürlü ünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soru turma ve yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yeniden soru turma ve yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Savcılık ve derece mahkemelerince yapılması gereken i , öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örne inin yeniden soru turma ve yargılama yapılmak üzere stanbul 2. dare Mahkemesine (E.2014/2371, K.2016/696) ve stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ına (Soru turma No: 2014/78208, K.2014/80717) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

100. Di er taraftan somut olay ba lamında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlale yol açan yargılama sürecine muhatap olan ba vurucunun bu sürede u radı ı bütün zararları gidermemektedir. Üstelik ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmekle birlikte ba vurucunun muhatap oldu u yargısal süreç devam etmektedir. Dolayısıyla eski hale getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı ve basın özgürlüklerinin ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle ve yeniden yargılama suretiyle giderilemeyecek olan manevi zararları kar ılı ında ba vurucuya net 27.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

101. Ba vurucu her ne kadar stanbul 2. dare Mahkemesi kararı uyarınca 1.000 TL vekalet ücreti ödedi ini gösteren makbuzu ibraz etmi ise de ihlal kararı üzerine yapılacak yeniden yargılama sürecinde anılan miktarın iadesi mümkün oldu undan maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

102. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 484.40 TL harç ve 2.475 TL vekalet ücretinden olu an toplam 2.959,40 TL yargılama giderinin ba vurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

- A. 1. İnsan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddianın KABUL ED LEB L R OLDU UNA,
2. ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildi ine ili kin iddianın KABUL ED LEB L R OLDU UNA,
- B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ının maddi ve usul boyutunun HLAL ED LD NE,
2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlü ünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlü ünün HLAL ED LD NE,
- C. Kararın bir örne inin insan haysiyetiyle ba da mayan muamele yasa ı ile ifade ve basın hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soru turma ve yargılama yapılmak üzere stanbul 2. dâre Mahkemesine (E.2014/2371, K.2016/696) ve stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ına (Soru turma No: 2014/78208, K.2014/80717) GÖNDER LMES NE,
- D. Ba vurucuya net 27.500 TL manevi tazminat ÖDENMES NE, tazminata ili kin di er taleplerin REDD NE,
- E. 484.40 TL harç ve 2.475 TL vekalet ücretinden olu an toplam 2.959,40 TL yargılama giderinin BA VURUCUYA ÖDENMES NE,
- F. Ödemelerin, ba vurucunun Hazine ve Maliye Bakanlı ına ba vuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması halinde bu sürenin sona erdi i tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FA Z UYGULANMASINA,
- G. Kararın bir örne inin Adalet Bakanlı ına GÖNDER LMES NE 17/7/2019 tarihinde OYB RL YLE karar verildi.